

ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΙΣ.

Εἶμαι μόνη καὶ περίλυπος· οὐδὲν θαυμαστὸν ὁμῶς, διότι ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἡ μοναξία καὶ ἡ μελαγχολία εἶναι αἱ μόναι μου φίλοι. Πλὴν φαίνεται ὅτι δὲν συνειθίζομεν αὐτάς καὶ ὅτι ἡ ἐπιθυμία τῆς εὐτυχίας, ἣτις γεννᾶται μεθ' ἡμῶν, συναυξάνει καὶ μεθ' ἡμῶν, ἵσως δὲ γίνεται καὶ ζωηρότερα καὶ πικρότερα. Ἐκτὸς τούτου κατὰ τινὰς περιστάσεις τὸ αἶσθημα τῆς μοναξίας διπλασιάζεται.

Εἵμεθα ἐν ὥρᾳ χειμῶνος περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους· σήμερον εἶναι τῆς Ἀγίας Ζωῆς, ἡμέρα τῆς ἐορτῆς μου, καὶ ὑπὲρ ποτε αἰσθάνομαι τὴν μελαγχολίαν καταθλίβουσάν τὴν καρδίαν μου. Κάθημαι μόνη πλησίον τῆς ἐστίας βλέπουσα τὴν μόλις φωτιζομένην ὑπὸ τοῦ λύχνου ἀπέραντον αὐτὴν αἴθουσάν, ἣτις φαίνεται ὅτι ἐγένετο διὰ οἰκογενειακῆς συναναστροφῆς, ἀλλ' εἰς τὴν ὁποίαν μόνον ἐπισκέψεις δέχομαι. Ἐπειδὴ δὲ εἰς οὐδένᾳ δύναμαι νὰ εἶπω τοὺς λογισμούς μου μὲ ἔρχεται διάθεσις νὰ τοὺς ἐμπιστευθῶ εἰς τὸν χάρτην καὶ νὰ ἐπανέλθω εἰς τὰς παρελθούσας σκηνὰς τοῦ βίου μου. Αἱ μάμμαι διηγούνται εὐχαρίστως τὸ παρελθόν των εἰς τοὺς ἐγγόνους αὐτῶν καθημένους εἰς τὰ γόνατά των· ἀγαπῶσι νὰ λέγωσιν· « Ἡ μήτηρ μου ἔλεγε τοῦτο. . . κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν . . . ἤμην τόσων ἐτῶν. . . »

Ἐγὼ, ἂν καὶ μάμμη, δὲν ἔχω ἔγγονον νὰ μὲ ἀκούσῃ ὅπως διασκεδάσω ἑμαυτὴν μὲ τὰς παλαιάς μου ἀναμνήσεις. Τί λέγω, νὰ διασκεδάσω; Ἄ! ὅταν ἡ μνήμη μου ἀναπολῇ τὴν σειρὰν τῶν παρελθόντων χρόνων, μόνον σκληρὰς εἰκόνας ἀνευρίσκει, ἀνευρίσκει λύπην διότι δὲν ὑπῆρξεν εὐτυχὴς, τῶς συνειδήσεως διότι δὲν ἔκαμα εὐτυχεῖς τοὺς ἄλλους. Ἀνεγνώσά ποτε εἰς βιβλίον τὸ ἐξῆς· *Ὀλίγα εἶναι τὰ δυστυχήματά μας διὰ τὰ ὁποῖα δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν συγχώρησιν ἀπὸ τὸν Θεόν.* Τοῦτο εἶναι ἀληθέστατον καὶ τὸ αἰσθάνομαι, ἀλλ' εἶναι πλέον ἀργά.

Παιδίον ἀκόμη ἀπώλεσα τὸν πατέρα μου, ἀλλ' ἡ ἐνθύμησις τοῦ μὲ μένει ζωηρά. Βλέπω εἰσέτι τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημά του, τὸ ὠρτινὸν ἂν καὶ ἐπιτακτικὸν πρόσωπόν του, τὸ λευκὸν δέρμα του τὸ ὁποῖον ἐχρωματίζετο καὶ κατὰ τὴν παραμικροτέραν συγκίνησιν, τοὺς γαλανοὺς ὀφθαλμούς του οἵτινες εὐκόλως ὑγραίνοντο, ἀλλ' οἱ ὁποῖοι καὶ ἑλαμπὸν εὐκόλως ὑπὸ ἀνυπομονησίας ἢ περιφρονήσεως. Τὸ κάτοπτρόν μου μὲ δεικνύει τὴν εἰκόνα αὐτὴν, διότι ἐκληρονόμησα καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου τοῦ πατρός μου, καὶ τὸν χαρακτήρα τοῦ ὁποῖου ἦσαν ἡ πιστὴ ἀντανάκλασις. Ὅτε ἤμην ἀκόμη πολλὰ μι-

κρά ἡ μήτηρ μου ἀδιακόπως προσεπάθει νὰ μὲ καταπραΰνῃ, διότι εἰς τὴν παραμικροτέραν ἀντίστασιν ἠσθάνομην, (ἀλλοίμονον! καὶ τώρα τὸ αἰσθάνομαι) ἀναβρασμὸν ἐσωτερικόν· ἡ καρδία μου ἐπαλλεβιάει, φλόξ ἀνέβαινεν εἰς τὸ πρόσωπόν μου καὶ ἐξήρχοντο ἀπὸ τῆς βαθέως συγκινουμένης καρδίας μου λόγοι πικροὶ καὶ τραχεῖς. Ἡ σπουδὴ, τὰ παιγνίδια, πάντα διήγειραν ἐντός μου τὰς τρικυμίας αὐτάς, καὶ ἂν καὶ εἶχα μεγίστην ἀνάγκην νὰ μὲ ἀγαπῶσι, μόναι ἡ μήτηρ καὶ ἡ ἀδελφὴ μου ἠσθάνοντο κλίσιν πρὸς ἐμέ. Οἱ ὑπηρεταί, αἱ μικραὶ σύντροφοί μου μὲ ἀπέφευγον, ἡ δὲ διδασκάλισσα, ἣτις μετὰ κόπου κατώρθωσε νὰ μὲ διδάξῃ, οὐδεμίαν ἐπιρροὴν ἀπέκτησεν ἐπὶ τῆς θελήσεώς μου. Ἐνίστε ὁμολόγουν ὅτι εἶχα ἄδικον ὅτε ἡ μήτηρ μου μὲ ἐπέπληττε μὲ γλυκύτητα καὶ σοβαρότητα, ἡ ὅτε περιωρίζετο εἰς τὸ νὰ μὲ βλέπῃ μετὰ λύπης. Ἐκλαία τότε πίπτουσα εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς, ἀλλ' ὑπέκυπτα πάλιν εἰς τὸν πρῶτον πειρασμὸν, διότι μὲ ἔλαιπεν ἐντελῶς ἡ δύναμις ἡ δαμάζουσα τὰ πάθη. Ὅπως ὅλοι οἱ ἐμπαθεῖς ἄνθρωποι ἤμην ἀδύνατος.

Διηλθα οὕτω τὴν παιδικὴν καὶ τὴν νεανικὴν ἡλικίαν μου· ὁ κόσμος ἠγνόει τὰς δυσχερεσκεῖας αἵτινες ἐπεσκίαζον τὸν οἰκογενειακὸν μας βίον· μὲ ἐζήτουν διότι ἤμην πλούσια καὶ νέα, καὶ σήμερον ὅτε πᾶσα χάρις παρῆλθε δύναμαι νὰ εἶπω ὅτι ἤμην καὶ ὠραία. Ἐζητήθην εἰς γάμον· ἡ μήτηρ μου καὶ ὁ κηδεμών μου μὲ παρουσίασαν νέον, ὅστις τοῖς ἐφαίνετο ὑποσχόμενος διὰ τὸ μέλλον μου εἰρήνην καὶ εὐτυχίαν· τὸν ἐδέχθη. Ἡμέρας τινὰς πρὸ τοῦ γάμου μου ἡ μήτηρ μου λαβοῦσά με κατὰ μέρος, μὲ ἔδωσε καλὰς, σοβαρὰς καὶ ἐγκαρδίους συμβουλὰς, καὶ μὲ εἶπεν ἐπὶ τέλους·

— Κόρη μου, ὁ μέλλον σύζυγός σου εἶναι πρὸ πάντων ἀξιοσύστατος διὰ τὴν γλυκύτητα καὶ τὴν ἱλαρότητα τοῦ χαρακτῆρος του. Ἄνθρωπος λαμπρότερος δὲν θὰ ἦτο ἵσως καλὸς διὰ σέ, καὶ ἡ καθημερινὴ ζωὴ θὰ ἦτο πόλεμος ἀδιάκοπος. Μὴ καταχρασθῇς τὴν ἡπιότητα τοῦ Ἀλεξάνδρου, μὴ τὸν βασιάνισις, μὴ τὸν προσβάλλῃς διὰ τῆς τραχύτητος τοῦ χαρακτῆρός σου. . . Εἶσαι ὑπερήφανος, καλὴ μου Ζωή, καὶ ὁσάκις νομίζῃς ὅτι εἶσαι βεβαία περὶ τοῦ δικαίου σου δὲν φείδεσαι οὐδενός. Εἶσαι ὁμῶς ἱκανὴ νὰ ἀγαπήσῃς. . .

— Τὸ ἠξέυρεις κάλλιστα, μητέρα μου, τῇ εἶπον.

— Ναι, φιλτάτη μου, καὶ παρακαλῶ τὸν Θεὸν νὰ ἀγαπήσῃς τὸν σύζυγόν σου ἐξ ὅλης σου τῆς καρδίας, ἔστω καὶ ἂν ἡ πρὸς ἐμέ ἀγάπη σου ἐλαττωθῇ ἐκ τούτου· διότι θὰ διορθωθῇ, θὰ ἀναλάβῃς τὴν. . .

— Εἶμαι λοιπὸν πολλὰ κακὴ; ὑπέλαβον μὲ ἀνησυχίαν.

Ἡ δὲ μήτηρ μου στενάξασα ἀπεκρίθη·

— Χωρίς νὰ ἤναί τις κακός, ἤμπορεῖ νὰ κάμῃ κακὰς πράξεις καὶ νὰ μετανοήσῃ μετὰ ταῦτα πικρῶς καὶ διαρκῶς. Πρόσεξε, κόρη μου!

Ἡ ὁμιλία αὕτη ἐνετυπώθη ἐν τινι γωνίᾳ τῆς μνήμης μου, καὶ ὁμῶς τότε μὲ ἐκχευε μετρίαν ἐντύπωσιν. Ἐνυμφεύθην. Οἱ πρῶτοι μῆνες τοῦ γάμου εἶναι πάντοτε ἀρκετὰ γλυκαί· ὁ εἰς σύζυγος παρατηρεῖ τὸν ἄλλον καὶ αἱ ἀμοιβαῖαι φιλοφροσύναι καλύπτουσι τὴν μελέτην τὴν ὁποίαν κάμνει ὁ εἰς τοῦ ἄλλου. Τὰ συμβάντα τοῦ ταξειδίου, μετὰ ταῦτα δὲ, εἰς τὴν ἐπιστροφὴν, ἡ δοκιμὴ τοῦ οἰκιακοῦ βίου, ἡ νέα θέσις, ἡ τρυφερότης τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν ἐλπίδων, ἡ εὐχαρίστησις τῆς ἐλευθερίας, πάντα συντείνουσιν εἰς τὸ νὰ καθωρκίσωσι τοὺς πρῶτους μῆνας οἱ ὅποιοι εἶναι ἀτελὲς δοκιμασίαι τῆς μετὰ τῶν δύο ζωῆς. Ἡ γλυκύτης τοῦ χαρακτήρος τοῦ Ἀλέξανδρου, ἡ ἐλκυστικὴ ἰλαρότης τῆς συμπεριφορᾶς του, κατέστησαν τὴν αὐγὴν τῆς συζεύξεώς μας εἰρηνικὴν καὶ μάλιστα εὐτυχῆ. Νυμφευθέντες μετὰ τὸ Πάσχα, κατοικοῦμεν εἰς τὴν ἐξοχὴν· ὁ Ἀλέξανδρος ἡγάπα ὑπερμέτρως τὰς ἀγροτικὰς διασκεδάσεις, ἐγὼ ὁμῶς δὲν συνεμεριζόμην τὴν κλίσιν του, καὶ τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τῆς πρώτης μας ἔριδος. Ὁ σύζυγός μου ὑπῆγέ ποτε εἰς τὸ κυνήγιον· ἡ ὥρα τοῦ γεύματος πρὸ κειροῦ εἶχε σημάνει, ἡ ἐσπέρα ἐπροχώρει καὶ ἐκεῖνος δὲν ἐπανήρχετο. Ὑπόκωφος ὀργὴ μὲ κατελάμβανεν, ἡττοκνύμην ἐμαυτὴν ψυχραινομένην διὰ τὴν ἑλλειψίν φιλοφροσύνης ἐκ μέρους αὐτοῦ, καὶ ἀπεφάσισα νὰ τὸν κάμω νὰ τὸ αἰσθανθῇ.

Ὅτε δὲ ἐπανῆλθε σταθεὶς εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας τῆς αἰθούσης μὲ μέτωπον φαιδρὸν εἶπεν εὐθύμως·

— Σὲ ζητῶ συγγνώμην, μυριάκις συγγνώμην, φιλτάτη μου Ζωή.

Ἐγὼ δὲ ὑπολαβούσα·

— Ὀλίγον, εἶπα, φροντίζεις ἂν ἀνησυχῶ σὲ ἐπερίμενα. Ὅλη ἡ οἰκία εἶναι ἄνω κάτω, καὶ σὲ ὁμολογῶ ὅτι ἡ ἑλλειψίς αὕτη τῆς πρὸς ἐμὲ φιλοφροσύνης εἶναι ἀκατονόμαστος. Νὰ μὲ ἀφήτῃς μόνην εἰς τὴν ἐξοχὴν, τὴν νύκτα, καὶ διατί; διὰ τὴν ἀνόητον εὐχαρίστησιν νὰ κυνηγήσῃς λαγῶν, εὐχαρίστησιν τῶν ἀέργων ἂν...

— Ἀστετεύεσαι; ἀπεκρίθη ὁ σύζυγός μου μὲ ἀμβολίαν καὶ ὡς ἂν ἐπίστευεν ὅτι δὲν ἤκουσε καλῶς.

— Δὲν ἀστεύομαι καθόλου· ἡ συμπεριφορὰ σου εἶναι ἀτοπωτάτη. Ἀνθρώπος ὑπανδρευμένος νὰ μὲ θέτῃς ἐμὲ εἰς θέσιν γελοίαν· δὲν ὁμοιάζω τὴν Ἀριάδνην ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ὑπηρετιδός μου;

— Ἠλὴν δὲν πρόκειται περὶ τούτου, Ζωή μου.

— Ναί, κύριε, καὶ σὲ προειδοποιῶ ὅτι ἔχω τὴν ἀδυναμίαν νὰ ἀγαπῶ τὴν τάξιν τῶν συνηθειῶν μου,

καὶ ὅταν σὲ ἐρχεται διάθεσις νὰ γευθῇς εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τότε πρέπει νὰ μὲ εἰδοποιῇς.

— Εἶσαι τῶνόντι θαυμασία! ἀπεκρίθη ὁ σύζυγός μου μὲ ἥθος γλυκαίας ἀστειότητος, δὲν εἶσαι Ἀριάδνη, ὄχι, ὄχι, ἀλλὰ μάγισσα, ἀληθὲς Κίρκη, καὶ μαντεύεις τὰ πάντα. Ναί, τῶνόντι ἐγεύθην εἰς τὸ ξενοδοχεῖον μὲ τὸν φίλον μου Α... τὸν ὅποιον ἀπῆντησα, καὶ ἐκάμαμεν ἀληθινὸν γεῦμα κυνηγετικόν· λαγῶν εἰς τὴν σούβλαν καὶ κρασί.

Ἡθέλησε δὲ νὰ μὲ ἀσπασθῇ· ἐγὼ ὁμῶς τὸν ἀπέφυγα καὶ ἐξῆλθα τοῦ δαματίου, κτυπήσασα τὴν θύραν καὶ ἐγκαταλείψασα αὐτὸν ἐκθαμβόν.

Μετὰ τὰς ὥρας καὶ φριδράς ἡμέρας τοῦ θέρους, βλέπει τις ἐνίοτε ἀνυψούμενον εἰς τὸν οὐρανὸν ἐλαφρὸν γλαυκὸν νέφος· τὸ νέφος δὲ αὐτὸ καταλήγει εἰς βροχὴν, ἄνεμος πνέει, τὰ φύλλα ὠχρίωσι καὶ πίπτουσιν, αἱ ὥραι καὶ ἡμέραι φεύγουσι πετώσας, καὶ ὁ καιρὸς τῶν ἀσμάτων καὶ τῶν ἀνθέων εἶναι πλέον ἀπλῆ ἀνάμνησις. Τοιοῦτό τι συνέβη καὶ εἰς τὴν εὐτυχίαν μας· ἡ πρώτη αὕτη ἔρις ἐμπεριείχεν ὅλας τὰς θεέλλας τοῦ μέλλοντός μας. Ἡσθάνθην ἀντιπάθειαν πρὸς τὸ κυνήγιον, τοὺς κυνηγοὺς, τοὺς σκύλλους, τοὺς πλεκτοὺς σάκκους, τὰ ὅπλα, τοὺς κυνηγετικοὺς σταθμοὺς, τὰς συναντήσεις, τὰ προγεύματα, πρὸς ὅλας ἐν γένει τὰς διασκεδάσεις αἱ ὅποιαι ἦσαν εὐχάριστοι εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. Οὐδέποτε ἀφῆκα νὰ παρέλθῃ περίστασις χωρὶς νὰ ὁμιλήσω περιφρονητικῶς καὶ σαρκαστικῶς περὶ τῶν διασκεδάσεων αὐτῶν, περὶ τῶν φίλων του οἵτινες ἐλάμβανον μέρος εἰς αὐτάς καὶ περὶ τῆς ἀργίας εἰς τὴν ὁποίαν ἤρεσκετο. Συχνὰ ἐσιώπα εἰς τὰς προσβολὰς μου ταύτας, ἐνίοτε προσεπάθει νὰ μὲ ἀποδείξῃ ἔχουσαν ἄδικον, ἀλλὰ πάντοτε διὰ γλυκύτητος καὶ ἀγάπης· ποτὲ ὁμῶς δὲν ἀφῆκε τὸ ὅπλον καὶ τοὺς σκύλλους του, τὰ ταλαίπωρα αὐτὰ ζῶα τὰ ὅποια ἀείποτε ὑπεδεχόμην ἀθλιέστατα. Ἐπέμεναν εἰς τὰς εἰρωνεῖας μου, ἐκεῖνος δὲ ἐπέμενεν εἰς τὴν ἥσυχον ἀντίστασιν του.

Ἐν τοσοῦτῳ ὁ χειμὼν ἐπροχώρει καὶ πολὺ ἐπεθύμουν νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν πόλιν καὶ νὰ λάβω μέρος εἰς τὰς χειμερινὰς διασκεδάσεις· ὁ Ἀλέξανδρος ὁμῶς οὐδὲν ἔλεγε περὶ τούτου· τέλος ἡμέραν τινὰ μετὰ πολλῆς προσοχῆς μοι εἶπε·

— Φιλτάτη μου Ζωή, μήπως δὲν σὲ ἀρέτῃ νὰ περάσῃς τὸν χειμῶνα ἐδῶ; τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν θὰ ἦτον κακὸν νὰ μείνωμεν ἐδῶ πάντοτε. Εἰς τὴν πόλιν δὲν ἔχω καμμὶν ἀσχολίαν· ἐδῶ ἔχω ἀπείρους αἱ ὅποιαι εἶναι ἀληθεῖς ἀσχολίαι δι' ἐμέ· ἡ οἰκία μας εἶναι εὐχάριστος, θὰ προσκαλέσω τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν σου νὰ ἐρχῶνται κατ' ἔτος ἕνα μῆνα νὰ τὸν περῶμεν μαζὶ εὐθύμως· εἰπέ με σὲ ἀρέσκει τὸ σχέδιόν μου;

— Καθόλου, ἀπεκρίθην, καὶ ἡσθάνομην τὸ αἶμα ἀναβαῖνον εἰς τὸ μέτωπόν μου. Καὶ ἀφ' οὗ εἶχες αὐτοὺς τοὺς μοναχικοὺς σκοποὺς, θὰ ἔκαμνες καλὰ νὰ τοὺς βάλης εἰς τὸ συμβόλαιον τοῦ γάμου μας.

— Μπά! μπά! ἀνεφώνησεν ὁ Ἀλέξανδρος μὲ ἀγαθότητα, μήπως περιπατῶμεν πάντοτε μὲ τὸν κώδικα εἰς τὰς χεῖρας; Ἡλπίζα νὰ τὸ ἀπολαύσω ἀπὸ τὴν πρὸς ἐμὲ ἀγάπην σου.

— Ἦς πρὸς τοῦτο μὴ τὸ περιμένης, καὶ μόνη ἡ πρότασις μὲ φαίνεται ἄτοπος, διότι γνωρίζεις κάλλιστα ὅτι δὲν σὲ ἐνυμνεύθην διὰ νὰ ζήσω εἰς τοὺς ἀγροὺς, μόνην διασκεδάσιν ἔχουσα τὰς διηγήσεις τῶν κατορθωμάτων τῶν σκύλλων καὶ τῶν ἀλόγων σου.

Καὶ ἐξαφθαῖσα ὡς πάντες οἱ παραφερόμενοι ἐμέθυσα ὑπὸ τῶν ἰδίων μου λόγων, ὠργίσθην ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἔτι πλέον, καὶ ἀνέτεμα καὶ τὰς παραμικροτέραις λεπτομερείαις τοῦ βίου τοῦ Ἀλεξάνδρου ὥπως δικαιολογήσω τὴν παραφορὰν μου. Τὸ πάθος, ὅσον παράλογον καὶ ἂν εἴναι, προσπαθεῖ νὰ δικαιολογηθῇ εἰς τοὺς ἰδίους αὐτοῦ ὀφθαλμούς. Ὁ Ἀλέξανδρος μὲ ἀφῆκε νὰ εἶπω ὅ,τι ἤθελον, ἀφ' οὗ δὲ ὁ χεῖμαρρος ἐτελείωσε σχεδὸν μὲ ἀπεκρίθη ψυχρῶς.

— Θὰ ἀναχωρήσωμεν μετὰ τρεῖς ἡμέρας. Πρὸ ὀλίγου ὠμίλεις περὶ τοῦ κώδικος· φαίνεται ὅτι ἀγνοεῖς, φιλάττη μου, ὅτι μὲ τὸν κώδικα ἀνὰ χεῖρας ἐδυνάμην νὰ σὲ ἀναγκάσω νὰ κατοικήσῃς ὅπου ἐγὼ θέλω· ἀλλὰ τοιαύτη συμπεριφορὰ δὲν μὲ ἀρέσκει καὶ χάριν τῆς εἰρήνης κάμνω τινὰς θυσίας.

Ἐγὼ δὲ ἐδέχθην τὴν θυσίαν διότι ἐθεώρουν ἐμαυτὴν ἔχουσαν δίκαιον, καὶ ἀνεχωρήσαμεν εἰς τὴν πόλιν. Ἐκεῖ δὲ περὶδοθεῖσα εἰς τὴν ὀργίλῃ φύσιν μου δὲν ἐσεβόμην πλέον οὔτε τὸν Ἀλέξανδρον, οὔτε τοὺς φίλους, οὔτε αὐτὴν τοῦ τὴν οἰκογένειαν. Ἐφιλονεικοῦμεν συχνότατα καὶ δι' ἐλάχιστα πράγματα, αὐτὸς δὲ ἐνέδιδεν ἐπὶ τέλους, διότι ὅσον ἐγὼ ἤμην φιλόνεικος, τόσον αὐτὸς ἐλάτρευε τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν εἰρήνην. Τὰ πάντα γίνονται αἰτίαι ἐριδος ὅταν οἱ χαρακτῆρες εἴναι ἀσυμβίβαστοι· εὐλισμά τι, πρόσκλησις, ἐλαφρὰ λήθη, δειγμα ψυχρότητος ἐκ μέρους ἑνὸς τῶν συγγενῶν σου, ἡ ἐκλογὴ συνδαιτημόνου, ἡ ἀποπομπὴ ὑπηρέτου, ἀγνοῶ καὶ ἐγὼ, τὰ παραμικρότερα πράγματα ἤρκουν εἰς τὸ νὰ διεγείρῃ τὰς ἐριδας ταύτας. Ἐνίοτε, βαρυνομένη ἐμαυτὴν, ἄνευ ἀναπαύσεως ἢ χαρᾶς, ἀπνυομένη ἀπὸ τὰς τρικυμίας τὰς ὁποίας ἐπροκάλουν, ἐπόθουν τὴν ἡσυχίαν τῆς ἐξοχικῆς οἰκίας ὅπου διήλθομεν ἡμέρας τινὰς εὐτυχίας· ἀλλὰ δὲν εἶχον καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην νὰ τὸ ἐμολογήσω καὶ νὰ ἐπανέλθω μετὰ τοῦ συζύγου μου εἰς τὰ μέρη ὅπου ἠρέσκετο. Δὲν ἠγάπα τὸν κόσμον, καὶ μὴ ἔχων ὠρισμένας ἀσχολίας, ἔμενε τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου εἰς τὴν λέσχην εἰς ἀεργίαν πολὺ μεγαλητέραν ἐκείνης διὰ τὴν ὁποίαν τὸν

ἐμεμφόμην ἄλλοτε. Μαθοῦσά ποτε ὅτι ἔπαιζε χαρτί καὶ ὅτι κατέβαλλε σπουδαῖα ποσὰ τῷ ὠμίλῃ, ἐκεῖνος δὲ μὲ ἀπῆντησε ψυχρῶς.

— Αὐταὶ εἶναι αἱ διασκεδάσεις τῆς πόλεως.

Ἡ γέννησις τῶν δύο διδύμων τέκνων μας μᾶς συνεφιλίωσε πρὸς καιρὸν· ἐστεκόμεθα ἐκτατακοὶ ἐνώπιον τῆς κοίτης ὅπου ἀνεπαύοντο ὁ ἀδελφός καὶ ἡ ἀδελφή, τόσον ὠραῖοι, τόσον ὅμοιοι ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον ὡς δύο κρίνοι ἀνθίσκοντες ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κλάδου. Ἀλλ' ὅτε ὁ κκιρὸς τῶν πρώτων καὶ ὠραίων παιδικῶν χαρίτων παρῆλθεν, ὅτε συνειθίσκαμεν πλέον τὸ νέον μας ἀξίωμα τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς, αἱ ἐριδες ἤρχισαν ἐκ νέου. Ὁ Ἀλέξανδρος ἔλεγεν ὅτι ἐκακοσυνείθιζα τὰ τέκνα μου, καὶ αἱ ἀθωότεραί του παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ ἐλάμβανον κακὴν ὑποδοχὴν καὶ ἐγίνοντο ἀρχὴ νέας σκηνης. Τότε ἔπαυσε πλέον νὰ μὲ τὰς κάμη καὶ ἐπανέλαβε τὴν συνήθη ζωὴν του, τὴν ὁποίαν εἶχε διακόψει ἐπὶ ἓν ἔτος ἡ παρουσία τῶν τέκνων μας καὶ ἡ εὐτυχία τοῦ νὰ εὐρισκώμεθα πλησίον των. Καὶ ὁμῶς τὸν ἠγάπων· ἀσθενήσαντα κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἀπὸ σοβαρὰν ἀσθένειαν περιεποιήθην αὐτὸν μετὰ ζήλου καὶ ἡσθάνθην πόσον μοὶ ἦτο προσφιλέ· ἐκεῖνος δὲ σφίγγων μου τὴν χεῖρα ἔλεγεν·

— Ἄ! Ζωή, ἂν ἤθελες πόσον εὐτυχεῖς θὰ ἦμεθα! Διὰ τί δὲν ἠθέλησα!

Ὁ χαρακτῆρ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅστις ἦτο γλυκὺς καὶ συγκαταβατικὸς, εἶχε τινα ἐπιμονὴν διὰ τὰ οὐσιώδη πράγματα ὡς μοὶ ἔδοσεν ἀποδείξεις. Ἐπὶ πολὺν χρόνον περιωρίσθη νὰ μοὶ λέγῃ μόνον τὰς σκέψεις του περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων μας· ἀλλ' ἡμέραν τινὰ, ἐνῶ ἡ κόρη μου καὶ ὁ υἱός μου ἐφιλονείκησαν ἐνώπιόν μας μοὶ εἶπε·

— Θὰ τὰ βάλω ἐντὸς σχολείου, διότι δὲν εἶσαι ἀρκετὰ αὐστηρὰ δι' αὐτά, Ζωή.

Ποτὲ συγκίνησις σφοδρότερα δὲν κατέλαβε τὴν καρδίαν μου. Νὰ μὲ ἀρπάσῃ τὰ τέκνα μου! ἤρχισα νὰ τὸν ἐπιπλήττω, νὰ τὸν καταρῶμαι, νὰ τὸν ὑβρίζω. Αὐτὸς δὲ μὲ ἤκουεν ἀπαθῶς· ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς παραφορᾶς μου, παρατήρησα ὅτι τὸ πρόσωπόν του δὲν εἶχε πλέον τὴν ἐκφρασιν τῆς τεθλιμμένης γλυκύτητος μὲ τὴν ὁποίαν μὲ ἤκουεν ἄλλοτε. Ἠμοίαζε δικαστὴν ἐτοιμαζόμενον νὰ ἀπαγγεῖλῃ τὴν ἀπόφασίν του. Ἡ θεράπεινά μου ἀκούσασα τὰς φωνάς μου, ἦλθε πρὸς ἐμὲ καὶ μοὶ εἶπεν ἑντρομος·

— Κυρία! Κυρία! θὰ πάθετε!

Μὲ ἔσυρεν ἐπὶ τέλους εἰς τὸ δωμάτιόν μου, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἀνυψώσας πρώτην φορὰν τὴν φωνὴν μοὶ εἶπε·

— Ζωή, αὐριοῦν θὰ μάθῃς τί ἀπεφάσισα.

Ἐξελθὼν δὲ δὲν ἐπέστρεψεν οὔτε τὴν ἡμέραν οὔτε τὴν νύκτα.

Περίμενα μετά τινος ἀγωνίας καὶ τὴν ἐπαύριον ἔλαβον τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν του·

«Δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ ζήσωμεν μαζή, Ζωή, διὸ ἐζήτησα ἀπὸ τὸ δικαστήριον τὸ διαζύγιόν μας. Οἱ προσβλητικοὶ λόγοι τοὺς ὁποίους ἐπρόφερες χθὲς μὲ δίδουσι τὸ δικαίωμα τοῦτο. Δὲν ἀρνοῦμαι τὰς ἀρετάς σου, ἀλλὰ σὲ λείπει ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἐνίοτε μᾶς κάμνει νὰ συγχωρῶμεν τὰς ἀδυναμίας· ἡ γλυκύτης, λέγω, καὶ ἡ ἀγαθότης.»

Αἱ λέξεις αὗται μὲ ἐκεραυνοδόλησαν· ἐπληρώθησαν καίριως καὶ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ὑπερηφάνειά μου· ἐφαντάσθην εὐθὺς τὴν κατηγορίαν καὶ τὴν εἰρωνείαν αἱ ὁποῖαι ἀκολουθοῦσιν ἐν τῷ κόσμῳ τὰς διεζευγμέναις γυναῖκας καὶ ἔκλαυσα πικρῶς. Ἀ! ἂν εἶχον τὸ θάρρος νὰ δείξω τὰ δάκρυά μου εἰς τὸν Ἀλέξανδρον θὰ ἦτο ἀκόμη καιρὸς· μία μόνη λέξις θὰ ἤρκει ἴσως νὰ τὸν ἀφοπλίσει· ἀλλὰ τὴν λέξιν αὐτὴν ἡ ἀγέρωχος καρδίᾳ μου δὲν συγκατετίθετο νὰ προφέρῃ.

Ἀφῆκα λοιπὸν τὸ δικαστήριον νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ ἔργον του· ὑπέφερα τρέμουσα ὑπὸ ὀργῆς τὴν ταπεινότητα τῶν ἐξετάσεων, τῶν ἀνακρίσεων, τῶν ἐρευνῶν τῶν δικαστῶν, τῶν συζητήσεων τῶν δικηγόρων, καὶ ἡ ἀπόφασις ἐξεδόθη. Ἡ καρδίᾳ μου κατεταράχθη· τὸ δικαστήριον μᾶς ἐχώριζεν, ἀφίνον μὲν εἰς ἐμὲ τὴν κόρην μου, ἀλλ' ἀναγκάζον με ν' ἀποδώσω τὸν υἱόν μου εἰς τὸν πατέρα του ἅμα ὡς ἐγίνετο ἐπὶ τῶν ἐτῶν. Τοῦτο ἐπλήγωσε τὰ σπλάγχνα μου, καὶ οὔτε τὸ μῖσος τοῦ Ἀλεξάνδρου, οὔτε ἡ ἀποδοκιμασία τοῦ κόσμου μὲ ἐτάραττον πλέον ἐνώπιον τῆς ἐπικειμένης αὐτῆς ἀποχωρήσεως τοῦ υἱοῦ ἀπὸ τῆς μητρός. ὦ! πόσον ἐτιμωρήθην!

Ὁ Χαρίλαος ἦτο ἔξ καὶ ἡμίσεως ἐτῶν, ὥστε δὲν μὲ ἔμενον πλέον ἢ ἔξ μῆνες. Πόσον προσεπάθησα διὰ τῆς στοργῆς μου νὰ ἐντυπώσω τὴν εἰκόνα μου εἰς τὴν καρδίαν τὴν ὁποῖαν ἐμελλε νὰ μ' ἀφαιρέσωσιν! Ἐνόμιζον ὅτι ἤμην ἱκανὴ νὰ ὑπηρετήσω γυνυπετῆς τὸν Ἀλέξανδρον ἂν ἀπεφάσιζε νὰ μὲ ἀφήσῃ τὸν υἱόν του. Ἐμέτρουν μετ' ἀγωνίας τὰς ἐβδομάδας, τὰς ἡμέρας καὶ αὐτὰς τὰς ὥρας. Ὅτε ἔφθασεν ἡ τελευταία ὥρα, ὁ ἀδελφὸς τοῦ συζύγου μου ἦλθε φέρων τὴν αὐστηράν ἀπόφασιν τοῦ νόμου. Ἐκράτουν εἰς τὰ γόνατά μου τὸν Χαρίλαον· ἀλλ' αὐτὸς μὲ ἦθος ζωηρὸν καὶ εὐθυμον ἔδραμε πρὸς τὸν θεῖόν του λέγων·

— ὦ θεῖε μου, πόσος καιρὸς εἶναι ἀφ' οὗτου δὲν σὲ εἶδα!

— Ἐρχομαι νὰ σὲ πάρω, παιδί μου, ἀπεκρίθη ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου, διὰ νὰ σὲ ὑπάγω εἰς τὸν πατέρα σου.

— Καὶ ἐμὲ λοιπόν! ἀνέκραξεν ἡ κόρη μου.

Ἐγὼ δὲ τὴν ἤρπασα καὶ τὴν ἐσφιγξά εἰς τὴν καρδίαν μου.

— Εἶναι ὅλα ἔτοιμα, ἀδελφή μου; ἠρώτησεν ὁ θεῖος τοῦ υἱοῦ μου· εἰμπαρῶ νὰ πάρω τὸν Χαρίλαον;

Ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἐδυνάμην ν' ἀπαντήσω· κατεπνιγὸν ἀπὸ τὰ δάκρυα καὶ κατεφίλουν τὸν υἱόν μου μὲ τοσοῦτον πάθος, ὥστε ἐτρόμαξεν. Ὁ δὲ ἀνδράδελφός μου συγκινηθεὶς ὀλίγον μὲ εἶπεν·

— Ἴδου εὐαισθησία, Ζωή, τὴν ὁποῖαν ἂν ἐδείκνυες ὀλίγον πρότερον θὰ μᾶς ἔκαμνες ὅλους εὐτυχεῖς.

Ἄλλοτε οἱ σκληροὶ αὗτοὶ λόγοι θὰ μὲ παρώργιζον· τὴν στιγμὴν ὅμως ἐκείνην παρεδιδόμην ὅλη εἰς τὴν θλίψιν μου. Τὸ παιδίον ἀνεχώρησε, καὶ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης ἐχάθη δι' ἐμέ.

Προσεπάθησα νὰ συγκεντρώσω ὅλην μου τὴν ἀγάπην εἰς τὴν Ἀσπασίαν, τὸ τέκνον τὸ ὅποιον μὲ ἀνῆκε διὰ παντός. Τὴν ἀνέθρεψα μετὰ προσοχῆς καὶ μετὰ πλείστης στοργῆς· χάριν αὐτῆς ἤμην προσεκτικὴ καὶ εἰς τὸν χαρακτῆρά μου, ὥπως μὴ ὑποφέρῃ ἡ κόρη μου ἀπὸ τὸ ἀπείσιον ἐλάττωμα διὰ τὸ ὅποιον ἔχασα τὸν σύζυγον καὶ τὸν υἱόν μου. Φρονῶ δὲ ὅτι ὑπῆρξεν εὐτυχὴς μαζή μου· καὶ ὅμως ἐνόσῃ ὁ νοῦς τῆς ἐσχηματίζετο, παρετήρησα ὅτι πρὸ πάντων μετὰ τὰς μικρὰς ἐπισκέψεις εἰς τὸν πατέρα της, μὲ ἀνῆκεν ὀλιγώτερον ἢ ὅσον τὸ ἐπεθύμουν. Ὁ Χαρίλαος ἦτο ὅλως ἀρωσιωμένος εἰς τὸν πατέρα του, τοῦ ὁποῖου ἡ χάρις καὶ ἡ ἐλκυστικὴ γλυκύτης τὸν ἐμάγευσεν. Ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν δύο αὐτῶν προσφιλῶν τέκνων ἔβλεπον ἀνεπαρκῆ ἀνταπόδοσιν τῆς ἀγάπης μου· κατέστρεψα ἅρα τοὺς οἰκογενειακοὺς δεσμούς καὶ ἔμεινα ἔρημος. Κολακευομένη ὅτι ἡ κόρη μου θὰ μὲ ἐδίδε νέα τέκνα τὰ ὁποῖα θὰ κατάρθωνα νὰ μὲ ἀγαπήσωσιν, ἅμα ὡς ἡ ἀνατροφή της ἐτελείωσε τὴν ἐνύμφευσά μὲ νέον πλήρη προτερημάτων καὶ μέλλοντος. Ἀπεφασίσθη δὲ νὰ κατοικήσῃ τὸ νέον ζεῦγος εἰς τὴν οἰκίαν μου· διὸ ἐπίστευσεν ὅτι τέλος θὰ ζήσω ἡσύχως, βλέπουσα τὴν κόρην μου εὐτυχῇ καὶ εὐγνώμονα διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τὴν ὁποῖαν προητοίμασεν ἡ μητρικὴ μου πρόνοια. Ἠγάπων τὸν γαμβρόν μου, οὗ τινος τὸ πνεῦμα καὶ ὁ φιλότιμος καὶ ἀξιοπρεπὴς χαρακτῆρ μὲ ὑπερήρσκον· ἀλλ' ἔτυχεν νὰ μὴ συμβιβάζεται πάντοτε ἡ πρόωρος αὐτοῦ σοβαρότης μὲ τὴν ζωηράν καὶ μάλλον παιδικὴν εὐθυμίαν τῆς κόρης μου. Εἰς τὰς μικρὰς των φιλονεικίας ἐνέδιδε πάντοτε ἐκείνη διότι τὸν ἠγάπα, καὶ ὁ πατήρ της τῇ εἶχε κληροδοτήσει πολῦτιμον μερίδα τῶν προτερημάτων του· πλὴν ἡμέραν τινὰ τοιαύτη τις φιλονεικία ὑπῆρξε ζωηρότερη καὶ διεξοδικωτέρη τοῦ συνήθους, εἰς ἣν δυστυχῶς ἔλαβον καὶ ἐγὼ μέρος. Ἡ ἀρχαία ζύμη ἐβράζειν ἀκόμη ἐντός μου, καὶ βλέπουσα ὅτι ὁ γαμβρός μου ματεχειρίζετο τὴν Ἀγλαίαν ὡς κακοχαϊδευμένον παιδίον, ἂν καὶ πάντοτε τὴν ἀγάπα, τῷ ὠμίλησα ἐκ-

τόνως. Καὶ αὐτὰς μὲν μὲ ἀπῆντησεν εὐσεβάστως, ἐγὼ ὅμως μὴ ἀρκεσθεῖσα εἰς τοῦτο, προσέθεσα λέξεις πικρὰς ὑποδείξασα τὴν κατωτέραν γέννησιν καὶ περιουσίαν του, τὰς ὁποίας παρέδωκεν ἕως τότε χάριν τῶν προτερημάτων του. Ὁ γαμβρός μου ὠχρίασεν, ἡ σύζυγός του ἔλαβε τὴν χαῖρά του, ἠτένισεν ὁ εἷς τὸν ἄλλον· καὶ ἐλησμονήθη μὲν ἡ ἑρσιτων, ἐγὼ ὅμως μόνη δὲν συμπαρελήφθην εἰς τὴν συνθήκην τῆς εἰρήνης.

Τὴν ἐπύριον ἡ Ἀσπασία μοι εἶπε μετὰ πολλῆς ἀμνηχανίας καὶ ἀπείρων δακρύων ὅτι ὁ σύζυγός της ἦτο ἀποφασισμένος νὰ καταλίπη τὴν οἰκίαν μου, διότι ἐφοβείτο μήπως αἱ μεταξύ μας σχέσεις γίνωσι δύσκολοι. Ἡθέλησα νὰ παλαίσω ἀλλ' ἀπέτυχον, διότι οἱ δύο σύζυγοι ἦσαν στενωδῶς συνδεδεμένοι καὶ ἔμεινα μόνη. Ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης αἱ σχέσεις μας εἶναι μὲν ὁμαλαὶ καὶ ἔντιμοι, ἀλλ' ἡ οἰκειότης ἐξέλιπε· ἡ κόρη μου δὲν μὲ ἐμπιστεύεται πλέον, οὐδὲ εἶμαι φίλη τοῦ γαμβροῦ μου. Ναὶ μὲν οἱ ἔγγονοί μου ἔρχονται εἰς τὰ γόνατά μου, ἀλλὰ κινουῦνται ἢ ὑπὸ φόβου ἢ ὑπὸ τοῦ θελγήτρου παιγνιδίου τινὸς ἢ γλυκύσματος. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἀσπασία φαίνεται εὐτυχὴς, πρέπει νὰ εἶμαι καὶ ἐγὼ εὐχαριστημένη.

Ὁ σύζυγός μου ἔζησε μόνον δύο ἔτη μετὰ τὸν γάμον τῆς θυγατρὸς του καὶ ἀπέθανεν εἰς τὴν ἐσχόλῃν χωρὶς νὰ τὸν ἴδω πλέον· καὶ ἂν καὶ μ' ἔστειλε διὰ κοινοῦ τινος φίλου λέξεις λύπης καὶ φιλίας, δὲν παρηγορήθην διὰ τὸ θλιβερὸν τέλος θλιβεροῦ γάμου. Ὁ υἱός μου ἐνηγκλήσθη τὸ νυκτικὸν στάδιον καὶ ταξειδεύει εἰς τὰ ἄκρα τοῦ κόσμου, εἰς τὸ Ἰνδικὸν ἀρχιπέλαγος· ἀλλὰ θὰ ἡσπάζετο ἄρά γε τὸ στάδιον τοῦτο τὸ πλήρες ἀνησυχίας καὶ θυσίων ἂν εὕρισκεν ἀνάπαυσιν, ἀγάπην, τιμὴν καὶ εὐτυχίαν ἐν τῇ πατρικῇ του οἰκίᾳ; Ἐξώρισεν ἐκυτὸν εἰς τὰ πελάγη μὴ ἔχων ἥσυχον ἄσυλον ὅπως στήσῃ τὴν σκηνὴν του.

Οὕτω παρήλθε καὶ ἡ νεότης καὶ ἡ ἔφηβος ἡλικία μου· ὑπέφερα μὲν ἀλλὰ δὲν κατεδίκαζον ἐμαυτήν, διότι μ' ἐφάνετο ὅτι κατὰ τὰς σπουδαίας περιστάσεις τοῦ βίου μου ὑπερασπίσθην τὰ δικαίωματά μου αὐστηρῶς ἴσως ἀλλὰ δικαίως. Νέον συμβεβηκὸς ἔρριψε φῶς εἰς τὴν συνειδήσιν μου· ἡ ἀδελφή μου, πρὸ πολλῶν ἐτῶν νυμφευμένη κάλλιστα, κατῴκει εἰς Πάτρας. Ἡμέραν τινὰ ἔλαβον ἐπιστολὴν τῆς μακρὰν καὶ αἰνιγματώδη, παρκαλοῦσάν με νὰ ὑπάγω εἰς ἐπίσκεψίν της. Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν μ' ἐμπόδιζε ν' ἀναχωρήσω, διότι ἤμην δυστυχῶς ἐλευθέρη, ἀνεχώρησα ἀμέσως. Εἰς τὸ Καλαμάκιον μὴ εὐροῦσα ἐτοίμην ἁμαξάν περιέμενα ὀρθία, μὲ ὁμίχλην Νοεμβρίου, ἕως νὰ φθάσωσιν αἱ ἀπὸ Λουτρακίου περιμενόμεναι. Καὶ ἐπειδὴ ἤργοπόρου ἐτυλλογιζόμεν

τὴν ἀδελφὴν μου, ἡ ὁποία θὰ μὲ περιέμενε μετ' ἀνησυχίας· πλήθος ἄλλων ἀδημονούντων ὁδοιπόρων περιέμενον ἐπίσης βυθίζοντες ἄνω καὶ κάτω. Τέλος πάντων, αἱ ἁμαξαὶ ἐφάνησαν καὶ ὅλοι ἐσπευσαν νὰ εἰσέλθωσι. Δραμοῦσα δὲ καὶ ἐγὼ ἐφθασα πολὺ ἀργά· ὅλοι αἱ θέσις μὲ ἐφάνησαν ὅτι εἶχον καταληφθῇ, καὶ ἰδοῦσα πλησίον μου ὑπάλληλόν τινα τοῦ Γραφείου τῆς εταιρίας τῷ ἐξήγησα τὴν ἀμνηχανίαν μου. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο ἄνθρωπος σοδαρὸς καὶ τραχύς, μοι ἀπεκρίθη μὲ ὕφος τὸ ὁποῖον ἤρμοζεν εἰς τὴν φυσιογνωμίαν του·

— Ὑπάρχει θέσις ἐκεῖ κάτω, λάβετε τὴν.

Ἐτρεξα εὐθύς· ἀλλὰ τις νέος πλέον εὐκίνητος ἐφθασε πρὸ ἐμοῦ.

— Βλέπετε, εἶπεν εἰς τὸν ὑπάλληλον, ὅτι ὅλοι αἱ θέσις εἶναι πλήρεις· πρέπει νὰ προσθέσῃς μίαν ἁμαξάν.

— Ἄ! μάλιστα! ἀνέκραξεν ἐντόνως, ἄλλην ὄρεζιν δὲν ἔχω.

— Θὰ παραπονεθῶ εἰς τὸν ἀρχηγόν σου.

— Παραπονεθῆτε, παραπονεθῆτε, πηγαίνετε· ἰδοὺ ἀνέβη καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἁμαξάν, τρέξατε νὰ τὸν φθάσετε.

Αἱ ἁμαξαὶ ἀνεχώρησαν δρομαῖαι· ὁ ὑπάλληλος ἀπεμακρύνθη μουρμουρίζων, ἐγὼ δὲ πλήρης ὀργῆς ἠρώτησά τινα ἐκεῖ πλησίον ἐργαζόμενον·

— Πῶς ὀνομάζεται αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος;

— Αὐτός! αὐτὸς εἶναι ὁ Ἰωάννης. . ., ὅς τις δὲν εἶναι πάντοτε γελαστός.

Ἐσημείωσα δὲ εὐθύς τὸ ὄνομα εἰς τὸ σημειωματάριόν μου, διότι ἤμην ἀποφασισμένη ν' ἀναφέρω τὴν διαγωγὴν του εἰς τοὺς ἀρχηγούς του· μοι ἐφάνετο ὅτι εἶχον δίκαιον καὶ ὅτι μάλιστα ἐξεπλήρουν σχεδὸν καθήκον.

Μετὰ τινα ἀργοπορίαν ἀνεχώρησα τέλος πάντων, καὶ ἅμα φθάσασα εἰς τῆς ἀδελφῆς μου ἔγραψα *ab italo* εἰς ἓνα τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τῆς εταιρίας, τὸν ὁποῖον ἐγνώριζον ἰδιαιτέρως κατὰ τοῦ Ἰωάννου. Ἀποῦ δὲ ἐπέρασα τὸν χειμῶνα καὶ τὴν ἀνοιξιν μὲ τὴν ἀδελφὴν μου ἐπανῆλθον μετὰ λύπης εἰς τὴν ἐρημον οἰκίαν μου, ὅπου οὐδεὶς μὲ περιέμενε. Ἐπανειδὸν τὴν κόρην μου, ἔκμαά τινας ἐπισκέψεις, ἐδέχθην ἄλλας, καὶ τὸ ἑσπέρας Κυριακῆς τινος μετὰ τὸν ἑσπερινὸν ὁ ἱερεὺς τῆς ἐνορίας μου μὲ τὴν συνήθη εὐγένειάν του μοι ἀπέδωκε τὴν ἐπίσκεψιν τὴν ὁποίαν τῷ εἶχον κάμει. Ὡς συνειθίζον δὲ ὅτε ἤρχετο νὰ μὲ βλέπῃ, ἐνεχείρησα αὐτῷ μικράν τινα βοήθειαν διὰ τοὺς πτωχοὺς· αὐτὸς δὲ εὐχαριστήσας με μὲ εἶπεν ἐν παρόδῳ·

— Εἶδα πρὸ ὀλίγου ἐκ τοῦ πλησίον μεγίστην δυστυχίαν· ἄνδρα ἀσθενῆ πρὸ ἑξ μηνῶν, καταβεβλημένον ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν καὶ τὴν λύπην· ἡ δυσ-

τυχής σύζυγος καὶ τὰ τρία μικρά του τέκνα δὲν ἔχουν οὔτε ἄρτον οὔτε ἐνδύματα· ὅλα τὰ ἐπιπλά καὶ τὰ ἐνδύματά των ἐπωλήθησαν, καὶ αὐριοὶ ἴσως θὰ τοὺς διώξουν καὶ ἀπὸ τὸ ἐλεεινὸν δωμάτιον τὸ ὅπου τοὺς χρησιμεύει ἀντὶ κατοικίας. Εἶναι θέλημα ἄξιον νὰ συγκινήσῃ καρδίαν φιλελεήμονα, καθόσον μάλιστα εἶναι τίμιοι ἄνθρωποι καὶ ἐξήσαν ἄλλοτε καλλίτερα. . .

— Ἄγιε ἐφημέριε, ἀπεκρίθην, ἐπεθύμουν πολὺ νὰ ὑπάγω νὰ ἴδω αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους διὰ νὰ τοὺς βοηθήσω. Λέγετε ὅτι ἔχουν τέκνα;

Ἡ ἰδέα αὕτη συνεκίνησε τὴν καρδίαν μου· τέκνα ὑποφέροντα ὑπὸ τὸν μητρικὸν ὀφθαλμὸν ἔχουσι δικαιώματα ἐπὶ θλῶν τῶν μητέρων.

— Θὰ κάμετε θεάρεστον ἔργον, κυρία, ἀπεκρίθη ὁ ἐφημέριος· θὰ εὑρετὰ ἐκεῖ τρία πλάσματα γυμνά καὶ πεινῶντα εἰς τὴν παραμονὴν τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς των. Ἡ δυστυχὴς αὕτη οἰκογένεια κατοικεῖ εἰς τὴν ὁδὸν. . . ἀριθ. . . εἰς τὸ δεύτερον πάτωμα.

Τὴν ἐπαύριον πολλὰ πρωτὶ ὑπῆγα εἰς τὴν ἀνωτέρω οἰκίαν, διέβην διόδον στενὴν καὶ σκοτεινὴν, ἔρθασα εἰς τὴν κλίμακα, ἀνέβην βραδέως καὶ μόλις βλέπουσα, καὶ ἐλθοῦσα εἰς τὸ δεύτερον πάτωμα εἶδον ἡμίκλειστον θύραν. Ἀνοίξασα δὲ αὐτὴν μετὰ προσοχῆς εὗρέθην ἐντὸς δωματίου μεγάλου μὲν ἀλλὰ γυμνοῦ, τρομεροῦ, στερουμένου καὶ τῶν ἀναγκαιοτέρων ἐπίπλων, ἐκτὸς κλίνης κειμένης ἀπέναντι τοῦ παραθύρου καὶ κοιτίδος ὅπου ἔκλαιε μικρὸν παιδίον. Γυνή τις ἦτις δὲν ἦτο ἐνδεδυμένη, ἀλλ' ἐσκεπασμένη μὲ ῥάκη, μὲ ἐπλησίασε κρατοῦσα ἰσχνὸν καὶ ἀσθενὲς παιδίον εἰς τὰς χεῖρας, τὸ ὅποιον μὲ ἔβλεπε μὲ ὀφθαλμοὺς ἀνοικτοὺς, καθαροὺς ἀλλ' ἀδυνάτους, ἄλλο δὲ τέκνον ἐκρατεῖτο ἀπὸ τὸ φῶσμά της. Εὗρέθην δὲ εἰς ἀμηχανίαν ὥς μὴ ἔχουσα τὴν συνήθειαν τοιούτων ἐπισκέψεων εἰς πτωχοῦς.

— Ἐρχομαι νὰ σὰς ἴδω, εἶπον ἀδεξίως.

— Καθήσατε, κυρία, μὲ εἶπε χαμηλῇ τῇ φωνῇ προσφέροντά με κάθισμα σσεκθρωμένον, καὶ συγχωρήσατέ με ἂν δὲν ὁμιλῶ δυνατά· ὁ ἄνδρας μου κοιμάται. . .

Καί μοι ἔδειξε τὴν κλίνην εἰς ἣν εἶδον ἀνθρωπίνην μορφήν καλυπτομένην ἀπὸ πικμπάλαιον σκέπασμα, καὶ τὴν κεφαλὴν ἔχουσιν ἐστραμμένην πρὸς τὸν τοῖχον.

— Εἶναι πολὺ ἀσθενής; ἤρώτησα χαμηλῇ τῇ φωνῇ ἐπίσης.

— Πολὺ ἀσθενής πρὸ πάντε μηνῶν. Ἐθάψαμεν τὴν μικράν μας Ἀνθήν, ἡ ὅποια ἦτον τὸ μεγαλύτερόν μας παιδίον καὶ ὠραιοτάτη, κυρία μου· ἀπέθνηκεν ἀπὸ τυφοειδῆ πυρετόν· ὁ Θεὸς μᾶς τὴν ἤρπασε πολὺ γρήγορα. . . Ὁ ἄνδρας μου μετὰ μίαν ἡμέραν ἔχασε τὴν θέσιν του· λέγουσι ὅτι μία δυστυχία δὲν ἔρχε-

ται ποτὲ μόνη. . . Ἐσυγχρίσθη, ἐπτύσεν αἷμα καὶ ἀπὸ τότε μακραίνεται καὶ φοβοῦμαι ὅτι εἶναι πολὺ κακὰ. Δὲν ἔχομεν πλέον τίποτε. . . Τοιαύτη ἀσθένεια καὶ χωρὶς ἐργασίαν. . .

Δὲν ἐδυνάθη ἡ ταλαίπωρος νὰ τελειώσῃ· προσεπάθησα νὰ τὴν παρηγορήσω, καὶ τῇ προσέφερα ὀλίγα χρήματα ὅπως οἰκονομήσῃ τὰς κατεπειγούσας ἀνάγκας της. Δυστυχῶς ὅμως ἐν νόμισμα πεσὼν κατὰ γῆς ἐζύπνισε τὸν σύζυγόν της ἐντρομον. Ἀνεγερθεὶς ἔστρεψε περὶ αὐτὸν τὸ βλέμμα, ἐγὼ δὲ εἶδον τὸ κάτισχνον στῆθος καὶ τὸ κάτωχρον πρόσωπόν του, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ θάνατος εἶχεν ἤδη χαραῖζει τὴν ἀπαισίαν σφραγίδά του. Καὶ πλησιάσασα πρὸς αὐτὸν εἶπον·

— Φίλε μου. . .

Ἀλλ' ἐκεῖνος διακόψας τὸν λόγον μου καὶ παρατηρήσας με μὲ ἔκφρασιν τρομεράν·

— Σὺ εἶσαι! ἀνέκραξε μὲ φωνὴν βραγγώδη, σὺ εἶσαι! ἦ! σὲ γνωρίζω! ἐξ αἰτίας σου ἔχασα τὴν θέσιν μου, σὺ φονεύεις τὴν οἰκογένειάν μου, σὺ μὲ δολοφονεῖς! Ἐρχεται νὰ κάμῃ τὴν καλὴν ἀφ' οὗ κατέστρεψες ἐντιμὸν ἄνθρωπον, διότι σὲ εἶπε μίαν λέξιν θυμωμένος! Τὸ παιδί μου τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔκειτο εἰς νεκροκράββατον, καὶ ἴσως διὰ τοῦτο μὲ ἦτο συγχωρημένον νὰ μὴν εἶμαι πολλὰ εὐγενής! Φύγε ἀπ' ἐδῶ, δὲν θέλω νὰ σὲ βλέπω· φύγε ἀπ' ἐδῶ, δολοφόνε!

Ἐγὼ δὲ ἀπεσυρόμην κατὰ πᾶσαν λέξιν ἐξερχομένην ἀπὸ τὰ νεκρωμένα χεῖλη του, καὶ ὅλως ἐντρομος ἐξῆλθον.

— Ἀπόδος τὴν τὰ χρήματα της· δὲν θέλω τίποτε ἐδικόν της, ἀνέκραξε.

Καὶ τὰ νομίσματα χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ ἐρρίφθησαν εἰς τὴν κλίμακα. Τρέχουσα ἔφυγον, ὅχι ὅμως καὶ ὠργισμένη· οἱ λόγοι τοῦ δυστυχοῦς ἐκείνου δὲν ἐξῆψαν τὴν καρδίαν μου, ἀπ' ἐναντίας κατεπάγωσαν αὐτήν.

Ἐπανελθοῦσα εἰς τὴν οἰκίαν μου ἐκλείσθην εἰς τὸ δωμάτιόν μου καὶ ἡ βεβαρημένη καρδιά μου ἀνεκουφίσθη διὰ δακρύων. Τὸ κάλυμμα ἐπιπτε πλέον· εἶδον ποῖον ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ὀλεθρίου χαρκτηρός μου· ἔφερα εἰς τὸν νοῦν μου τὸν καλὸν σύζυγόν μου, τὸν ὅποιον ἐστέρησα πάσης ἀγάπης καὶ εὐτυχίας, τὸν υἱόν μου περιπλανώμενον μακρὰν τῆς μητρικῆς στέγης, τὴν κόρην μου τῆς ὁποίας ἡ καρδιά ἐκλείσθη πρὸς ἐμὲ, καὶ τέλος τὸν πτωχὸν ἐκείνον ἀπὸ τὸν ὅποιον ἡ παραφορά μου ἀφῆρεσε καὶ τὸν ἄρτον καὶ τὴν ζωὴν, καὶ ὅστις ἀπέθνησκε κατάρωμένος με καὶ σύρων με ἐνοχον εἰς τὸ κριτήριον τοῦ Κυρίου.

Ὅτε πρὸς τὸ ἑσπέρας ἐπανῆλθον εἰς ἐμαυτὴν ἔγραψα πρὸς τὸν ἐφημέριον, διηγήθην τὴν πρώτην μου

συνάντησιν μετὰ τοῦ Ἰωάννου. . . καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιστολῆς τὴν ὁποίαν εἶχεν νομίσει καλὸν νὰ γράψω κατ' αὐτοῦ· τὸν παρεκάλεσα δὲ νὰ κατορθώσῃ νὰ συγχωρήσῃ ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος τὸ σφάλμα μου, καὶ ἔλαβον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ φροντίσω ἐγὼ δι' ὅλας τὰς ἀνάγκας τῆς οἰκογενείας του.

Μετὰ μακρὰν σιωπὴν ὁ ἐφημέριος μοὶ ἀπήντησεν ὅτι ὁ Ἰωάννης κατατηκόμενος ὑπὸ τῆς ἀσθενείας, δὲν ἤθελε οὔτε καὶ τὸ ὄνομα ν' ἀκούσῃ ἐκείνης ἢ ὁποία τὸν ἐρρίψεν εἰς τὸ βάρβαρον τῆς δυστυχίας, καὶ ὅτι ἐν τῇ δυσπιστίᾳ του ἀπέρριπτεν ὅλας τὰς προσφερομένας βοηθείας.

— Παρακαλέσατε τὸν Θεὸν διὰ αὐτὸν, κυρία, προσέθετο ὁ ἱερεὺς, διότι ἔχει ἀνάγκην τῆς θείας χάριτος, αὐτὸς ὅστις δὲν δύναται νὰ συγχωρήσῃ· καὶ ὅμως μετ' ὀλίγον θὰ ἀποθάνῃ.

Προσευχήτην καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ. Τὸ μῖσος τοῦ δυστυχοῦς ἐκεῖνου ἐδάρυνε τὴν καρδίαν μου καὶ μ' ἐφαίνετο ὅτι ἂν τὸ θυμὰ μου δὲν μ' ἐσυγχώρῃ, δὲν θὰ ἐτόλμων πλέον νὰ ἐλπίσω εἰς τὴν θεῖαν εὐσπλαγχνίαν. Αἱ ἡμέραι τὰς ὁποίας ἐπέρασα περιμένουσα ὑπὲρ αὐτοῦ πλήρεις λύπης καὶ σκέψεων βεβηλώσας ἢ θεῖα ἀγαθότης μετὰ τὰς προητοιμασέν ὅπως φωτίσῃ τὴν συνειδήσιν μου πρὸ τῆς τρομερᾶς ἐκείνης νυκτός, κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν εἶναι πλέον δυνατόν νὰ κάμωμεν τίποτε, οὔτε νὰ ἐργασθῶμεν, οὔτε νὰ ἐξλεώσωμεν.

Ἐγνώριζον ὅτι ὁ Ἰωάννης εἶχε φθάσει εἰς τὴν τελευταίαν περίοδον τῆς ἀσθενείας, καὶ ἔτρεμον δι' αὐτὸν ἀνησυχούσας ἐν τοσοῦτῳ καὶ δι' ἐμαυτὴν ἢ συγχώρησις δὲν μοὶ ἐδίδετο. Τέλος ἔλαβον ἐπιστολὴν τοῦ ἐφημερίου λέγουσάν με· «Σὰς περιμένω, κυρία, εἰς τοῦ Ἰωάννου.»

Εὐθὺς ἔδραμα, καὶ ποτὲ οὔτε κατὰ τὰς ὥραιότερας ἡμέρας τῆς νεότητός μου ἢ καρδίᾳ μου ἐπαλλε μετὰ τόσῃν δυνάμειν ὅσον ὅτε διέβην τὸ κατώφλιον τοῦ δωματίου τοῦ ψυχρὸῦ καυῖντος. Ἀκτίς τοῦ δύνοντος ἡλίου ἐφώτιζεν αὐτὴν ἐνόμιζες ὅτι θεῖα ὁδὸς ἠνοιχθῇ διὰ τὴν ἀναχωροῦσαν αὐτὴν ψυχὴν. Ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα ἦσαν γονυπετῇ ἐνώπιον τῆς κλίνης, εἰς τὸ προσκέφαλον ἵστατο ὁ ἱερεὺς, καὶ ἀνὰ χεῖρας ἔχων σταυρὸν ἀπέτεινε λόγους ἐλπίδος καὶ θάρρους πρὸς τὸν θνήσκοντα. Συνδιηλλάγη λοιπὸν μετὰ τὸν Θεόν! Ἐστάθην ἀκίνητος ἐνώπιον τοῦ μεγάλου θαύματος τοῦ θανάτου χριστιανοῦ. Ὁ ἐφημέριος εἶπέ τι εἰς τὸν Ἰωάννην, ὅστις ἀνεγείρας τὴν βεδορημένην κεφαλὴν του μετὰ ἀνεξήγητον διὰ τῶν ἐσκοτισμένων του ὀφθαλμῶν καὶ μετὰ φωνὴν ὁμοιάζουσαν πνοὴν ἐψιθύρισε·

— Κυρία, σὲ συγχωρῶ μετὰ ὅλην μου τὴν καρδίαν! συγχώρησάν με καὶ σὺ, ἔχω ἀνάγκην τῆς συγγνώμης σου. Προσεύχου δι' ἐμέ, καὶ μὴ λησμονήσῃς τὴν ταλαίπωρον γυναῖκα καὶ τὰ ὄρφανά μου. . .

— Τὸ ἐρρίζομαι! ἀνέκραξα.

Καὶ ἐγονυπέτησα· ἡ ὑπερηφάνειά μου ἐνικήθη τέλος πάντων. Κατεφίλησα τὴν χεῖρα ἧτις ἐκταθείσα πρὸς ἐμέ ἐπάγωσεν εὐθὺς ἐντὸς τῆς ἰδικῆς μου.

Ὁ Ἰωάννης ἀπέθανεν· ἐγὼ δὲ ἡ μέχρι τοῦδε κατ' ὄνομα χριστιανὴ ἐπανῆλθον εἰς τὸν Θεὸν διὰ παντός, καὶ ὅσον ἔνοχος καὶ ἂν εἶμαι τολμῶ νὰ ἐλπίσω. Καὶ δὲν εἶμαι μὲν εὐδαίμων, ἐξ ἐναντίας τὸ γῆράς μου εἶναι μεμονωμένον καὶ λυπηρόν· ἀλλὰ τοῦλάχιστον δὲν χύνω δάκρυα ἀπελπισίας.

B I Ω N.

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΕΝ ΝΕΑΠΟΛΕΙ.

Περὶ τὰ μέσα σχεδὸν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἔζη ἐν Νεαπόλει παχύσαρκός τις καλόγηρος, κοκκινόπρῶσπος, ζωηρὸς τὸ βλέμμα, προγαστῶρ, φορῶν τὸ ἔνδυμα τοῦ τάγματος τοῦ Ἀγ. Δομνίκου καὶ πικρὸν πικρὸν ὀνόμαζετο δὲ «Παπᾶ Γρηγόριος Μαρίας Ρόκκος,» ἢ ἀπλῶς «Παπᾶ Ρόκκος,» ὡς ἐκαλεῖτο ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Ἦν δὲ πάντοτε ἱλαρὸς, σκωπτικὸς, μῆμος, ζωηρὸς καὶ ὀργίλος. Καθ' ὁδὸν προσηγόρευεν αὐτὸν καὶ ὁ τελευταῖος τῶν Λαζαρόνων, καὶ πᾶσαι αἱ νέαι ἐφιλοτιμοῦντο ν' ἀσπασθῶσιν εὐλαβῶς τὴν δεξιάν του.

Ἦτο δὲ πασίγνωστος εἰς τε τὸν λιμένα καὶ τὴν ἀγοράν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπλανᾶτο εἰς ὅλων τὰ στόματα ἀπὸ τοῦ Πανσιλύπου μέχρι τοῦ Καποδιμόντε.

Ἡ ἐπιρροή του ἐπὶ τοῦ ὄχλου ἦτο ἀπόλυτος. Οὐαὶ εἰς τὸν ἐναντιούμενον εἰς τὰς ιδέας του! Ἐπειδὴ ὁμῶς ἦτο ἄνθρωπος χρηστὸς καὶ ἐνάρετος, μετεχειρίζετο τὴν παντοδυναμίαν του ἐπ' ἀγαθῷ.

Ὅτε ἤθελε νὰ διδάξῃ τὸν λαόν, ὅτε ἐπεθύμει νὰ ἐξαλείψῃ μίαν κατὰχρησιν, νὰ διορθώσῃ ἓν λάθος, νὰ πολεμήσῃ ἓν ἁμάρτημα, ἀνέβαινεν ἐπὶ κάδου εἰς τινὰ τῶν μᾶλλον συχναζομένων πλατειῶν· πολυάριθμος ὁ ὄχλος συνωθεῖτο περὶ αὐτοῦ, ὅστις ἤρχιζε νὰ ὁμιλῇ κατὰ τὴν ἐγγύριον διάλεκτον διὰ φωνῆς βροντώδους, ὅτε μὲν ἀπειλούσῃς τοὺς ἁμαρτάνοντας διὰ φρικωδεστάτων ποινῶν, ὅτε δὲ τερπούσης αὐτοὺς δι' ἀνεκδότων καὶ μύθων. Ὁ ῥήτωρ ἐκάλει τότε ἓνα ἕκαστον κατ' ὄνομα καὶ ἐξύθριζε καὶ κατεργάζετο καὶ συνδιελέγετο κατὰ τὸν τρόπον τοῦ Σωκράτους. Καὶ ὅτε καθύδρος κατέληγε τὸν λόγον, ἄπνυτες ἀπῆρχοντο κατανενυγμένοι καὶ δακρύοντες.

Ἡ εὐγλωττία τοῦ Παπᾶ Ρόκκου ἦτο βάνυσος, ἀσυνάρτητος, βιαία, ἀλλὰ καὶ ἡ ἠθικὴ του πολλάκις παράδοξος· καὶ ὅμως ὁ λόγος του σπειρόμενος εἰς τὰς